D. T. O. M. F.

EXERCITATIONUM FEUDALIUM DECIMA,

De

JURE SENIORIS ET AGNATORUM IN FEUDO.

Quam

Autoritate & permissu Magnifici Amplissimorum JCtorum Ordinis in almâ Leucoreâ

PRÆSIDE

VIRO

Amplissimo, Consultissimo atq; Excellentissimo,

DN. GOTTFRIDO SUEVO,

J. U. D. & PP. Celeberrimo, Curiæ Electoral: Facultatis Juridicæ nec non Scabinatus Assessore gravissimo, Fautore ac Promotore suo devenerando.

defendet

GOTHOFREDUS Gengenbach

Dresdens.

In Auditorio JCtorum.

ad diem Augusti. hor. pomerid.

WITTEBERGÆ,

Typis JOHANNIS HAKEN, M.DC.LI.

COROLLARIA.

Quod Electoribus per alios non Coelectores vicaria opera in eligendo I.
Romanorum Regem uti liceat, affirmamus, nequicquam contradicente san-
ctione Jur. Can. in c. quia propter: §. *illud. X. de electione.* Quod textus A. B.
c. 1. in §. *praeterea* & §. *Princeps verò* indistinctè loquatur & observantia fre-
quentiori actuum contrarium ita fulcitum sit, ut de eo amplius dubitare
non liceat. Adde quod etiam prisca haec severitas per Maximilianum I.
temperata sit in R. A. zu Cölln de anno 1512. §. Es sollen auch die Churfür-
sten *vid. Arum. de Comit. c. 5. & discurs. 6. ad A. B. Brautlachs. l. 2. c. 1. Wurms.
Exercit. 7. th. 6.* neque obest tenor denunciationis litterarum evocatoria-
rum Rudolphi II. ubi dicitur von solchen jetzt bemelten tag nichts denn
jhr unvermögen und Gottes gewalt auß genommen/ id quod docuit fre-
quens observantia. Ita Waldemarus Elector. Brandenburg. teste Crantzio.
in Saxon. l. 9. c. 8. Legatum suum ad comitia misit cum mandato Procura-
torio de eligendo Friderico Austriaco (Quod ante A. B. licuisse videtur. de
certa persona *mandare*) quem postea, cum ille contra mandatum elegisset
Ludovicum Bavarum, Elector in carcere fame necavit, pomum in conspe-
ctum ejus appendendo, quod tamen tangere non posset, omni alio praeterea
alimento denegato.

An autem si jam plures Elector miserit, omnes indistinctè sint admitten- II.
di ad electionem? videtur id quidem secundum Tenorem §. *Princeps verò* c.
1. & §. praestito c. 2. A. B. Cum nec unus aut duo, sed omnes & singuli principis
personam praesentent, frustra etiam plures ablegari, si admissi non deberent,
prout haec disputabat in Electione CAR. V. Ludovici Regis Bohemiae Lega-
tus. Verum hisce non attentis Resp. singulos Electores singula vota habere,
idq; per unum aequè expediri posse quam per plures. Proindè admitti non
debere, vel praesertim eam ob causam, ne videatur multiplicari Eligentium
numerus, à quo abhorret prisca & interrupta observantia. Quod unus pos- III.
sit habere Electoratum, alter verò jus Electionis adeoq; dignitas à territoriis
Electoralibus separari, negamus constantissimè: Quicquid etiam Exem-

plo-

plures in contrarium adducant Annales veteres, absonum enim videtur, imò ridiculum, Electorem dici, qui Electoratum non possidet *l.* [illegible] *dicatur Rex. & c. 2. F. in. de quibus* ferè idem, quod vulgò jactari solet: Domini sine LL. Equites sine equo, Aucupes sine prahendo, sunt nulli Domini & Equites in herba *Knich. c. 7. n.* [illegible] Eadem tamen ab ipsa dignitate separari nequit [illegible] Quod hac haeredibus exhibere nequeat, nec onera Imperii sustinere sine sumptibus [illegible] ut evitetur multiplicatio numeri Eligentium, quae ex hac hypothesi necessario sequeretur.

IV. Injuriam profecto nugatur homo Gallus Rom. Imperio [illegible] *Cum l. de Rep. c. 9.* ex praestatione *officiorum Electoralium* principes nostros servos ac mancipia judicat. Absque hoc esset quod ex magnitudine servitiorum Majestas Imp. non parum inclarescat. Principes hos sponte olim & quidem certatim hoc ambiebant servitia: quae olim quidem erant temporalia & ambulatoria, eaque pro arbitrio Imperatorum integro & Principes sibi dilectissimos distribuebantur, ut hoc testatur Hagecius his verbis: Der Kayser könte die succession der Fürsten nicht wohl abschlagen, es ließ ihm diß ungnade (Boleslao Duci Bohemiae) daß er und seine nachkommen ihm dienste leisten solten / bestellet auch [illegible] Kessel in des Keysers Küchen halten müsse. Erat enim dapifer seu Culinae magister, qui nunc Archipincerna est. Hodie autem horum officiorum tanta est dignitas, quod haereditaria facta sint, & una cum Electoratus investitura non transeant, sed necesse sit eam ab Episcopo Bambergensi speciatim peti. *Goldast. l. 3. c. 5. in Bohem.*

V. Feuda Electoratuum nullo modo confundi cum aliis: atque ab Imperatore solo investituram super illis petendam esse, non à Bambergensi contra nonnullos constanter asseveramus.

GRATIOSO SPIRITU DIRIGENTE

EXERCITATIONUM FEUDALIUM DECIMA,

In Auditorio JCtorum ad d. Aug.

De

JURE SENIORIS ET AGNATORUM IN FEUDO.

Præside

GOTTFRIDO SUEVO. D. & P.P.

Respondente

GOTHOFREDO Gengenbach Dresdens.

ASSERTIO I.

De Debito Vasalli quoad honorem & reverentiam Domini.

DE Jure Domini vel Senioris in Feudo acturi consideramus & repetimus simul, debitum Vasalli, sive ad quid ille Domino suo sit obligatus. Quicquid enim eum ex debito præstare oportet id præstandum sibi aut præstitum inter Jura sua refert Dominus. Debitum hoc Vasalli, in genere sub fidelitate continetur vel sub fide, à qua dicitur Feudum. *c. un. 2. F. 3. in fin.* Ad hanc sanctius observandam, Jurisjurandi religione adstringitur, quod regulariter, nisi remittat Dominus. *d. c. un. 2. F. 3. in fin.* Jurato super sancta Dei Evangelia, ut loquitur Feudista, promittit, se fidelem fore, sicut debet esse Vasallus Domino. *c. un. 2. F. 5.* vel, ab illa hora usq; ad ultimum diem vitæ suæ fidelem fore Domino suo. *c. un. 2. F. 7. pr.* Seinem Lehnherrn/ getrew/ Hold/ gewertig und gehorsam zu seyn. Hoc juramentum Vasallo, summa illa fidelitatis & debiti sui capita in mentem revocat, incolume, tutum, honestum, utile, facile, possibile, quod explicatius tradit Feudista. *in c. un. 2. F. 6.* In specie Vasallus Domino suo tenetur ad præstandum suum honorem & reverentiam. Den Lehnherrn mit Worten und Wercken in ehren zu halten Lehn R. c. 1. Tum consilium & auxilium Des Lehnherrn frommen/ Ehre und Nutz zu fördern/ vor schaden zu warnen und zu wenden. Sancta ipsi semper esse debet persona Domini, ut ejus dignitatem & existimationem augeat, nihilque

admittat proditus vel sermone vel opere, quod gravare eum possit. Unde actionem famosam adversus Dominum non intentabit, quod exceptione famosa utetur, exemplo liberti *l. 11. §. 1. ff. de dol. mal. l. 5. §. 1. l. 7. §. 2. ff. de obseq. par. & pat. praest.* Sed in factum actione aut exceptio dubitur verbis temperanda, ut bonae fidei mentio fiat *d. l. 11. § 1.* De interdicto, *unde vi*, cum [illegible] secum in se habebat *L. 1. ff. quod vi aut clam* [illegible] Idem dicerem, non simpliciter enim competit Vasallum adversus Dominum, Contrarium quidem vulgo probant. ex *c. un. 2 F. 21.* [illegible] *post Vasallum conqueri, si Feudum male eodem invaserit.* Verum [illegible] hoc de vi illa expulsiva, nec prius illud, quod ibi, competere potest Vasallo, de interdicto *unde vi* praecise intelligendum est, sed de alia quovis attentato illicito, aut de querela vel actione in factum aeque accipi potest. Dum vim infert Dominus Vasallo aut Actioni famosae locum facit, non habet quidem Vasallum tamquam Vasallum, ex qua ratione [illegible] undecunque alteri [illegible] esse se post alios existimat *Gothofr.* [illegible] Attamen [illegible] cutio posteriori casu Vasallus Dominum [illegible] cogitur, sopita famosae Actionis [illegible], ut & in patrem eodemmodo fit comparabit [illegible] famosi interdicti [illegible], & assumpta in factum Actione *d. l. 1. § 2.* [illegible] omnium excellenti, & [illegible] Vasallum [illegible], quae [illegible] parentes & patronos, ita & in Dominum competit hac interdictum. *d. l. 1. §* [illegible] *Sed* [illegible] *d. F.* [illegible] Ubi & seq. ab iis qui interdictum *unde vi* [illegible] Vasallo denegandum esse contendunt, recte dissentit, cum illud Domini [illegible] nihil afficiat; Id vero eandem porro afficit & laedit, si Iuramentum Calumniae, tum generale tum speciale a Domino exigere, si eum accusare de crimine, aut Testimonium contra Dominum dicere voluerit Vasallus. Quae omnia prohibita sunt ipsi, prius quidem exemplo liberti *l. 7. §. 3. ff. de obseq. parent. & patron.* [illegible] *34. §. 4. ff. de Iureiurando.* Quam suspectae lectionis esse *Gothofr.* ibid. alique notant. [illegible] Prohibetur in *c. un.* [illegible] In quo Feudista idem iur Vasallo, quod ab ipso Domino [illegible] iuramentum calumniae exigere non possit, tribuit, contra rationem [illegible], falso applicata Regula illa, *quod quisq. Iuris* quae in [illegible] gendo

giis & Beneficiis, quibus personæ conditio & certa causa locum facit, non obtinet, adde *L. 38. ff. de Reg. Jur.* Secundum & tertium itidem prohibetur in *d. c. un. 2. F. 33. §. 1. vers. Similiter*, ne de crimine accuset, sive justa sit accusatio sive injusta *Finckelth. d. f. 10. Q. 7.* Ne Testimonium dicat contra Dominum, nec in causa criminali quacunq;, nec in civili, modica causâ, quasi majoris levitatis indicium sit, in re Civili, non magna contra Dominum testari *Rittersh. d. F. lib. 2. c. 1. quæst. 10.* In causa a. feudali testimonium ferre non prohibetur, *c. un. 2. F. 28. c. un. 2. F. 32. & seq.* Deniq; an Vasallus Dominum in Jus vocare possit sine venia, ne reverentiam ejus lædat, inter ipsos Camerales varia dissensio fuit, nunc affirmativè, nunc negativè decidentes, ut videre est *ap. Mynsing. cent. 4. obs. 92.* Ab affirmativa tamen non recedimus, quæ & communior est, teste *Kirchovio cent. 4. concl. 97.* & Germaniæ moribus comprobata, Teste Gail. *de pigneras. obs. 15. n. 4.* In Saxonia quoque recepta notante *Reyg. ad. Mynsing. d. obs. 92.* Idq; indistinctè sive causa Feudalis sit sive alia. *Vult. 1. de Feud. c. 10. n. 22.* In personis illis, quæ olim in Jus vocari non poterant sine venia *de quib. in l. 4. ff. de in Jus. voc.* remissa postmodum, & hodiernis maximè moribus est specialis illa veniæ impetratio: Cùm ipsa decreta citatione, venia jam impetrata esse censeatur, De Vasallo in Jure civili nihil potuit exprimi: In Feudali nihil expressum est, quod enim *in d. c. un. 2. F. 22.* De salva reverentia dicit Feudista, id ad Curiam referre, aut si ad Vasallum ipsum quoq; comparem curtis referendum est, non continuo, necessitatem impetrandæ, prius veniæ involvit, sed quod, sicut in aliis actionibus, ita in litigio Judiciali reverentia Domini salva esse, & Vasallus ab omni asperitate abstinere debeat, sicut salva reverentia cum superioribus & dignioribus aut senioribus agimus in Judicio, quos tamen absq; veniæ impetratione in Judicium vocamus. *Conf. gloss. in d. c. un. 2. F. 22.* verbo *salva reverentia.*

II. Consilium & auxilium quod Vasallus præstare tenetur Domino, spectatur vel in conservandâ ipsius existimatione, vel in commodo quodam pecuniario; quo juvetur Dominus vel in defensione corporis ac rerum, quæ capita distinctè habentur in formula fidelitatis in *c. un. 2. F. 7.* ne Vasallus sciens sit in consilio aut facto, quo Dominus amittat vitam vel membrum; vel recipiat in personâ aliquam læsionem vel injuriam vel contumeliam vel ho- *De Debito Vasalli quoad consilium & subsidium pecuniarium.*

 norem

novum aliquem amicum: quod consilium dare velit, [illegible] ipsi expedire Domino videbitur, idq; tam in Judiciis quam extra Curiam. electus c. un. 2 F. 16. n. 28. & passim, vel extra Judicium, ad id postulatus, à conversatione inimicorum Domini abstinere. c. un. 2 F. 7. nec hospitium aut alia adminicula præbere [illegible] Domino expendere c. un. 2 F. 3. Commodum pecuniarium quod attinet, subvenire Domino suo Vasallus tenetur, nimirum alimenta ipsi [illegible] pauperi & egeno subministrando, exemplo filii & liberti [illegible] 18. ff. de agnosc. & al. lib. usq; ad dimidiam fructuum, & redituum annuorum ex feudo. Schrad. de feud. p. 9. c. 8. n. 12. [illegible] § Alimenta autem 10. ff. d. t. tum liberando Dominum ab hoste [illegible] captum & lytron, si scilicet ipsius Domini bona non sufficiant, exsolvendo. Hoc enim casu feudum perdit, si dominum [illegible] (sunt verba Feudistæ) non liberaverit, cum potuerit. c. un. 2 F. 24. vers. Item si fidelitas. Quod non tantum de illa liberatione, quæ fit auxilio vel servitio, verum & de ea quæ pretio [illegible] aut in [illegible] fidejussionis promissa, intelligendum est. Sicut eadem de causa filius, si fidejubendo patrem inclusum liberare noluerit, exhæredari potest Novell. 115. c. 3. § 8. Ex quo ad feudi privationem [illegible] Argumentum ducit Feudista in d. c. un. 2 F. 24. [illegible] c. un. 2 F. 26. §. licet, vers. Inde quæsitum qui miles in contrarium. Contrarium tradit, nō de Domino captivo vel incluso, sed de eo, qui solvere non potest, quod soluturum se, juraverat, loquitur, cujus ab illo alia ratio est. Ceterum, quicquid ita pro Domino solverit Vasallus, repetere ab eo, ubi ad pinguiorem fortunam pervenerit, non prohibetur. Kobl. Tract. de Servit. feudal. part. 4. n. 58. Quod si vel ob delictum vel ob æs alienum carceri inclusus sit Dominus, ad liberandum eum non cogi Vasallum, nisi ejus contemplatione contractum fuerit, Verum est; Tum quia tantum injuste læso succurrere tenetur, non & delinquenti, tum quia ære alieno gravatus Dominus seipsum liberare à carcere potest, si confugiat ad beneficium illud debile tamen, vel miserabile cessionis bonorum l. 1. & ult. Cod. de his qui bon. ced. Andreas Kobl d. tract. p. 4. n. 37. Id verò pro decisione hujus quæstionis perperam allegatum videtur ab Hunnio in tract. Feud. c. 13. in fin. ideò non teneri Vasallum pro Domino sol-

vere

vere debitum, ad liberandum eum è carcere, quia nec filius pro patre ratione debiti aut delicti cōveniri possit *per Authent. Hodie, C. ne filius pro pat.* Nā aliud omnino est, actionē pro debito patris excipere vel cōveniri posse; aliud patrem obæratū & carceri inclusum fidejussione liberare; ad illud non tenetur filius, ad hoc, si exequi suus à patre fuerit, obligatus utiq;, nisi ex hereditationis dispendium subire velit *d. Novell. 115. c. 3. §. 8.* filii autem erga patrem hoc casu major est obligatio, quam Vasalli erga Dominum. Deniq; & illud ad debitum Vasalli pertinet, ut filiæ Domini nupturæ, pro quantitate Feudi quid conferat ad constituendam ipsi congruam dotem, pro conservando honore Domini *c. un. 2. F. 6. vers. honestum* Non tamen aliter, quam si ipse Dominus, dotandæ filiæ non sufficiat *Schnid. p. 6. c. 6. n. 122.* sicut & Principem subditos pro elocandâ filiâ collectare posse, receptum in Germaniâ dicit *Mynsing. cent. 5. Obs. 2.*

De Speciebus Servitiorum.

III. Servitia feudalia, quæ nihil aliud sunt, quam operæ, quas Vasallus propter feudum ad militatem Domini præstare tenetur *Andreas Knbl Tract. de servit. feud. in proœm. n.* 1. tum ex natura sua, tum ex specialibus pactis aut moribus Regionis distinctè considerata. Alia sunt militaria, alia pagana quod vocabulum aliis quoq; rei militari opponi solitum retinemus. Non enim in militia saltem vel guerra assistere Domino eidemq; juste aliquem offensuro auxilium præstare *c. un. 2. F. 7.* Verum & extra bellum ubicunq; Domino vel rebus ejus, læsionis aut amissionis periculum imminet, subvenire Vasallus debet *c. un. 2. F. 26. §. licet Vasallus.* Utraq; Servitia vel dividua sunt, quæ in præstatione certæ cujusdam quantitatis puta pecuniæ, frumenti, tormentorum, equorum &c. Vel Individua, quæ in facto consistunt, quale est in hostem ire, copias ducere &c: quorū consideratio respectu præstationis ex parte plurū Vasallorū & Dominorū diversa est, de quo deinceps. Pactis a. & cōventionibus fit, ut alia servitia sint determinata alia indeterminata: Illo casu, quē Vasallus allegans probabit *Arg. c. un. §. Præterea. 2. F. 2.* Præstare sufficit, quæ literis investiturarum expressa sunt, nec ultra illa, ad alia tenetur Vasallus, ex stricta pactorum interpretatione, & natura feudi, quod inde conditionarum Geglehn appellatur, conf. *An-*

dictam Kahl. d. tract. c. 4. n. 12. Quamquam ob augmentum [illegible] quod feudo accessit praeter factum & industriam Vasalli servitium feudale augeri possit, *vid. Kahl. d. c. 4. n. 144. & seqq.* [illegible] riore vero, casu si indeterminata sint servitia *Rosenth. c. 6 concl. 4.* Imo etiamsi in investitura nihil prorsus dictum fuerit de servitiis, nihilominus, cum quae naturaliter insunt, exprimi opus non sit, praestanda sunt *vid. Andr. Kahl. d. tract. [illegible] & seq.* dum tamen pro more regionis & qualitate feudi exigantur, & honesta sint, possibilia nec insolita, aut Vasallis aliquis competentia, qua in classe merito censendum servitium illud custodiae viarum publicarum. Die Strassen zubereiten/ pro majore itinerantium securitate. Unde ad id Vasallos non teneri jam olim ab Antecessoribus nostris responsum esse refertur *Georg. Schultz in Synops. Jur. Feud. c. 10. n. 12.* Justa satis ratione, quod ad Dominos territorii regalia ob securitatem viarum publicarum accipientes, onus illud pertinere debeat. Wird sey die Lehnspflicht auff die Versicherung der Landstrassen nicht zu extendiren.

Caeterum inter determinata & quidem paganica vel pacata pacis tempore praestanda servitia illud maxime notabile & memorandum est, Imperatori Romano (hoc enim augustissimo nomine mox ab ipsa electione habet) olim praestari solitum in subsidium ad expeditionem Romanam coronae accipiendae causa, transalpinationem veteres Historici dicunt, den Römer-Zug/ de quo vide R. I. Imp. de anno 1521. §. Auch haben wir. quod vocabulum licet ex ipsa & expeditio jam inde a Carol. V. temporibus non frequentetur, utcunque in Capitulationibus Impp. adhuc contineatur, ad collectas Imperii publicas hodie translatum est, quae ad modum expeditionis Rom. certo pecuniae cuilibet Statui assignata [illegible] *lib. 4. de J. P. c. 7.* Imponuntur & augentur. Auff [illegible] Römer-Zug. Vid. R. A. de anno 1594. [illegible] 1603. & passim. Nec reticendum denique est modus illa servitiorum feudalium & militarium [illegible] praecipue Saxonicis usitata, de quibus vel ex literis investiturae vel ex schedulis [illegible] Muster-Zettel/ Furier-Zettel constare potest *[illegible]* per certos equos [illegible] Ritter-Pferde/ quae feuda semper

ſemper inhærent computatis in ſingulos equos vel militare officium mille florenis *Jac. Schultes in addit. ad Coler. decis. 82. n. 5.* Equos illos, prout vel plures uni feudo, vel unus pluribus feudis exiguis impoſitus fuerit, una cum milite ad requiſitionem Domini, mittunt Vaſalli, & ſecundum illum modum collectam præſentgelder interdum ſolvunt, ad ſublevandas publicas neceſsitates, quanquam regulariter feuda, utpote ſervitiis tantum obnoxia, collectis ejusmodi nõ ſubjaceant *vid. P. Heig. p. 1. q. 18.* adde Conſtit. Maximiliani. I. Von dem gemeinen Pfenning R. A. d. anno 1495. 1594. §. demnach ſollen die Unterthanen.

IV. Ex quovis feudo regulariter præſtanda ſunt ſervitia, niſi immunitas aut exemptio probetur, vel quia ab initio feudum francum conceſſum, vel quia libertas à Servitiis contra Dominum feudi legitimè præſcripta eſt. *Andr. Kohl d. tract. p. 1. n. 120.* Illud a. feudum, quod antea francum, poſtmodum Domino apertum, alteri ſimpliciter datum eſt, non eſt feudum francum, ſed conditione pristina cum Vaſallo extincta, ſub qualitate feudi ordinaria, id eſt ſub conditione ſervitiorum conceſſum eſſe cenſetur *Roſenth. c. 8. Conclus. 4. n. 8.* Sicut nec emptorem Feudi à Servitiis liberat precium numeratum, niſi ſuperet aut æquet valorem, rei vel allodialis, vel feudalis quidem, à Servitiis tamen immunis; hoc n. caſu de immunitate Servitiorum tacite actum videtur. Id porrò non intereſt, magnum ſit feudum an modicum, & exiguum, nam & hoc feudi nomen obtinet, neq; omni prorſus commodo deſtituitur, ideo pro quantitate beneficii ſervitia quoq; moderanda erunt, ut loquitur Feudiſta in c. extraord. 2. F. 77. Sed quid ſi Vaſallus nihil ex feudo percipiat, puta creditoribus in fructus & commoditates feudi immiſsis? ſerviet nihilominus tanquam Vaſallus, qui utile Dominium retinet, vel cujus nomine Creditores ad minuendum ipſius debitum in feudo ſunt, obnoxius erit, *Gothofr. Ant. D. ſ. 7. th. 3. Kohl. alleg. loc. n. 99.* modo ſumptus aliunde habeat: Nam ſi deficiant, adeoque egenus ſit Vaſallus ut nec arma nec equos comparare poſſit, nec conferre aliquid, hoc caſu creditores immiſſi ſumptus ex feudo præſtabunt, aut ipſe Dominus ſubminiſtrabit. Nec Vaſallus ob non præſtita Servitia privatur feudo, niſi culpa ſua aut dolo ad

Ex quibus feudis & qui, Vaſalli præſtent ſervitia.

egeſta-

æstimatì redactus sit, vel servitium tale fuerit quod à quopiam quo-
que præstari poterat vid. *Rosenth. d. c. 8. concl. 9. n. 1. & 2. & [illegible]*
lit. a. Alias quilibet Vasallus, sive inferior sit Domino feudi, sive su-
perior, imo & is superiorem non recognoscat, sive Laicus sit sive Cle-
ricus, aut Ecclesia vel monasterium feudum teneat, sive mascu-
lus sit sive fœmina, ad servitia feudalia obstringitur, vide *Rosenth. c.*
8. concl. 4. præstanda, vel in persona, quod regulariter fieri debet, si
qualitas ejus id admittat. Cum personæ fides & industria potentior
electa censeatur, *arg. c. un. 2. F. 7. Vid.* auctorem meum alibi proba-
bo: adde text. *Sechs. c. 46.* vel per substitutum modò idoneum, arbi-
trio Judicis habeatur, vel collationem pecuniariam, scil. [illegible]
anni illius, in quo serviendum fuit. *c. un. 2. F. 55.* si Vasallus [illegible]
sit aut supremus *c. un. 2. F. un.* aut persona Ecclesiastica *c. un. 2. F. 11.*
aut fœmina, (cui præterea jure Sax. hæc specialis gratia tribuitur, ne
per substitutum servire cogatur, sed pecuniam præstando liberatur,
Sechs. c. 34.) aut impubes, (nam nec hic à servitiis per substitutum
præstandis liberatur, ut multi contendunt ex *c. un. 2. F. [illegible]*
[illegible], quem textum resolvit *Andr. Kn[illegible] d. loc. n. [illegible]* & universa-
li consuetudine & usu Curiarum, ita contra d. textum invaluisse te-
statur *Rosenthal. d. c. 8. Concl. [illegible]*) aut ob debilitatem [illegible], aut æta-
te majore, morbo vel aliâ justâ causâ impeditur, de quo [illegible]
exaudiendum [illegible] *c. un. 2. F. 55.* [illegible] genera-
[illegible] si scilicet impediatur Va-
sallus; Ut ita non simpliciter permissum sit Vasallo per substitutum
servire aut alium pro se Domino acceptabilem mittere; [illegible]
tract. Feud. c. [illegible] post plures [illegible] quos allegat *Rosenthal. d. c. 8.*
Concl. [illegible] quam sententiam communem [illegible]
[illegible] in [illegible] juris [illegible]
[illegible] 164. [illegible] de Expeditione Romana [illegible]
[illegible], [illegible] ad specialiter [illegible]
sint Vasalli, sive unius feudi [illegible], ex [illegible]
cessione, singuli pro rata vel parte feudi, servitium præstare, [illegible]
[illegible] sit, in solidum verò, [illegible]
[illegible] ad individuum *l. [illegible] ff. de V. O.* [illegible]
[illegible] unum [illegible] de-
beatur, nec idem à singulis præstetur; Quod si [illegible]
Dominus elegerit, *arg. l. 2. C. de duob. reis*, aut electum à Vasallis, [illegible]

probarit, vid. *Rosenth. d. c. 8. concl. 7. n. 7. & seqq.* præstiterit, cœteri liberantur, §. *pen. Inst. de duob. reis*, qui tamen pro ratâ postmodum ei satisfacient *vid. H. Pist. lib. 2. q. 47. n. 15. & seqq.* ubi communem hanc Feudistarum opinionem esse in §. *omnes filij, c. F. 26.* tradit. Cæterum ab hac obligatione præstandi in solidum, Vasalli factâ divisione se non liberant. *Andr. Kohl. d. p. 1. n. 90.* si tamen feudum totum ex divisione ad unum perveniat, liberari cœteros non obscuri Juris est, *vid. Kohl. d. loc. n. 102.*

V. Domino præstat servitia Vasallus, & quidem proximo & immediato, *vid. Rosenth. c. 5. concl. 10. & Exerc. præced. Ass. 6.* vel uni vel pluribus, qui aut ab initio feudum dederunt, aut unius Domini heredes extiterunt, ita tamen ut singulis non nisi unicum servitium ex uno feudo debeatur, idq; præstetur, vel singulis Dominis pro ratâ, si dividuum sit, vel uni in solidum, si individuum sit in facto consistens, quale est, *in expeditionem &c. vid. Rosenth. d. c. 8. concl. 12.* Quod si Vasallus diversa feuda à pluribus dominis recognoscat, verius & æquius est, ut antiquiori Domino in personâ servitium præstet; Recentiorem verò per substitutum adjuvet. Quod tamen ita intelligendum est, si Domini singuli contra extraneos bella gerant vel guerram iis faciant, ut Feudistæ loquuntur, in *c. un. 2. F. 28. pr.* non si inter se ipsi rem habeant. Eo enim casu succurret Vasallus antiquiori, eumq; juvabit contra posteriores Dominos, etiam absq; periculo amissionis feudi, quod ab iis tenet, *H. Pist. d. q. 47. n. 9. Rosenth. d. F. c. 8. concl. 15. n. 2.* hos verò adversus antiquiorem Dominum, utpote cujus persona in omni juramento fidelitatis excipitur, *c. un. 2. F. 28. in f.* non juvabit, neq; per substitutum, nec pecuniâ oblatâ; cùm utroq; modo, dominum antiquiorem offendat, quod citra pœnam caducitatis, facere non potest, uti contra doctrinam Speculatoris rectius tenent, *Schrader. p. 6. c. 6. n. 20. H. Pist. d. q. 47. n. 38. & seq. Rosenth. d. concl. 16. n. 5. & 6.* Dissentit *Andr. Kohl. de serv. feud. p. 2. n. 42.* cujus argumenta diluit *Hunn. in tract. de feud. l. c.* Quod si non constet, quis nam antiquior sit Dominus? Quidam Vasallo hoc casu tanquam debitori electionem tribuunt cui in personâ servire, cui per substitutum inservire aut pecuniam, *vid. Rosenth. d. concl. n. p. 25. in not. lit. c.* alij utriq; per substitutum serviendum, idq; pro salvandâ con-

Sci-

ſcientiâ Vaſalli, ne fortè in perſonâ contra antiquiorem dominum inſerviat, tutius eſſe contendunt, vid. *Andr. Kohl. d. tract. p. 3. n. 43 & ſeq.* Alii neutri ſervitium præſtari volunt, *Rosenth. in tract. Feud. c. 5.* Nos ex communi DD. ſententiâ tempus requiſitionis attendendũ eſſe exiſtimamus, eumq; præferendum, qui prius requiſivit, ita ut Vaſallus huic in perſonâ ſerviat, alteri per ſubſtitutum aut pecuniâ exhibitâ, *H. Piſt. d. q. 47. n. 57.* quod fundamentum habere videtur in jure Saxon Lehnr. c. 46. Der jhm des Reichs Dienſte zum erſten gebeut mit dem ſoll er in eigener Perſon ziehen / und dem andern ſol er Heer ſteuer geben &c. quod alias dicitur die Fahrt löſen / Lehnr. c. 4. Qualis contributio Dominis cum Rege in hoſtem pergentibus dari ſolita in Jure feudali, vocatur ſtipendium militiæ, *c. un. 2. F. 4.* & Hoſtenditiæ, *c. un. § ſimiliter, 2. F. 40.* ab hoſte vel hoſtiando, quod ſervitium æquetur & compenſetur mercede, quæ derivatio potior eſt illâ, quam à Germanico vocabulo Oſtendienſt repetunt aliq; vid. *Webner. obſerv. Pract.* verbo Oſtendienſt *Zobel. Extr. feud. 7. & 4. lit. c. Gothofr. Anton. d. f. 7. th. 6. lit. c.*

Fieri poteſt, ut plures Domini in caſu, quo de antiquitate non conſtat: Simul requiſiverint aut denunciaverint ſervitium, quo caſu gratificationi locus erit, ut in perſonâ ſerviat Vaſallus cui velit, *H. Piſt. d. loc. n. 57. Roſenth. d. c. 8. concl. 16. lit. c.* Quanquam alii vel digniorem vel ſeniorem vel magis conjunctum, vel à quo majus feudum habeat, præferendum eſſe dicant, relati ab *Andr. Kohl. d. tract. p. 2. n. 11. & ſeq.* Fit quoq; interdum, ut de Feudo vel ſucceſſione feudi contendant Domini plures, nec ullus ſit in juſtâ poſſeſſione: Vel de imperio duo pluresve æqualiter electi contendant: Quod olim eveniſſe Germanorum hiſtoria docet: Tutius erit hoc caſu nulli ſervitia præſtare adeoq; neutri præjudicare, donec deciſa legitimè res fuerit, *Roſenth. d. c. 8. concl. 9. n. 9.* Si quis autem juſtè poſſideat feudum; huic ſerviet Vaſallus, donec legitimè abrogatum eidem fuerit dominium directum *Kobl. d. p. 2. n. 89.* ſicut & eo caſu à ſervitio excuſatur Vaſallus, ſi Dominus feudi juſtè proſcriptus *c. un. 2. F. 27. pr.* vel bannitus aut excommunicatus excommunicatione majori, vel hæreticus fuerit, *Roſenth. d. c. 8. concl. 9. n. 3. & 6. Kohl. d. p. 2. n. 90. & ſeq.* Durante enim reatu & pœnâ à fidelitate liberatus eſt Vaſallus. *FF.*

eum-

commun. in c. un. 2. F. 22 pr. verbo infamia, quod tamen vocabulum de prædictis tantùm, non de quavis infamiâ Domini intelligunt, nã & infamiâ laboranti servire tenetur Vasallus: *Kobl. d. tract p. 2. n. 39. & seq.* quanquam & lectio d. c. incerta sit, & in plerisque Codicibus legatur, *infantia* quod textui magis congruere videtur: *vid gl. in d. c. un. & Rosenth. de Feud. c. 6. concl. 51.* quod si restitutus fuerit Dominus, Sacramento fidelitatis denuò obstringitur Vasallus, quo solutus anteà erat *d. c. un. 2. F. 28.* Deniq; de antiquiore Domino cujus hactenus sæpè facta est mentio, tenendum, eum non ex personâ Vasalli, sed ex formâ & qualitate ipsius feudi originali sive natura primordiali æstimandum esse, adeò ut si quis feudum novum acquisiverit à Domino eidemq; fidelitatem juraverit, postea feudum antiquum per successionem ad ipsum devolutum fuerit; non illius sed hujus feudi Dominus pro antiquiore habeatur: Ne ex personâ Vasalli heredis, qualitas originaria feudi antiqui mutetur in præjudicium Domini vid. *c. un. 2. F. 40. & H. Pist. d. lib. 2. p. 47. ubi n. 40. & seqq.* inter alia ad probandam assertionem utitur inductione capituli, *un. 2. F. 52. §.* Satis benè, eumq; § cum ijsdem ferè verbis referatur in *c. ex mord. 2. F. 93.* nec eo loco in quibusdam libris reperiatur; ut glossa notat *in d. c. 52. §.* quoniam in verb. *justa causa*, nec verba ipsa satis conveniant, non pro constitutione Lotharij habendam esse existimat, secutus Cujacium & Hotom. sed pro assertione JCti cujusdam, quæ per imperitiam illuc translata fuerit. Conf. de feudi antiqui definitione, *Andr. Kobl. d. tr. p. 3. n. 49. & seq.*

VI. Adversus omnem hominem, uti jurat, ita servitia præstare tenetur Vasallus, excepto Imperatore vel Rege, *c. un. 2. F. 7.* & antiquiore Domino *c. un. 2. F. 28. in f.* Ex cujus Regulæ generalitate & subjunctâ Exceptione, quæ Regulam confirmat in casibus non exceptis, dicendum est, adversus cognatos quoq; amicos, fratres, liberos, parentes à Vasallo servitia præstanda esse, quod & velle censetur Feudista *in d. c. un. 2. F. 28.* dum ampliationis loco Fratrem & filium & Patrem subjungit. Lectionem ipsam quidem in dubium vocat Cujac. & in vetustiori quodam Codice eam non reperiri asserit: Quam ambiguitatem hæc auget conjectura quod nec glossa ad verbulum illud, *& patrem*, nihil commentata est, & Editori Go- *Contra Quos præstanda?*

 tho-

thofredo virgulis eandem voculam tanquam suspectam includere placuit. Verum, cum interpretes communiter hanc vocem retineant, teste *Rosenth. c. 5. concl. 14. n. 8.* utq; & efficacia Juramenti à Vasallo contra omnes Excepto Imperatore & antiquiore Domino præstiti maxima sit, & alias ex pari pietatis & charitatis vinculo ac debito, vocula, *& filium*, itidem expungenda esset. Ideo inhæremus Lectioni constanti: Ne tamen Juri divino & naturali pietati adversetur: Ob quam causam alii rejiciendum omnino textum illum censent, *Hunn. in Tract. Feud. c. 15.* dicimus cum *Vult. 1. de Feud. c. 10. n. 33.* eum non ita crudè, prout sonat, sed civiliter accipiendum esse, Vasallum nimirum servitia præstare posse Domino adversus patri, si exhibito illo servitio non lædatur Jus divinum aut naturale; quæ læsio non evenit, si & causa & modus consideretur & observetur: causa, si pater & filius ipsi Jus naturale impugnẽt, eoq; ipso indignos se reddant, qui jure naturali juventur, si religionem Christianam oppugnent, si dominum contra omnia jura offendant *vid. post alios Finckelth. disp. 50. q. 8.* modus, ut cogitet Vasallus se patrem vel filium esse ejus, contra quem servitia præstare debet Domino; adeoq; vel mitius agat, cũ eo qui arctissimo naturæ vinculo junctus est, vel per substitutum serviat; aut beneficium quod à Domino habet penitus in manum ejus refutet, quod ei permissum *in c. un. 2. F. 28. vid. prolixè Andr. Kobl. d. tract. p. 5. n. 5. & seqq.* Porro ob [illegible] *d. c. un. 2. F. 28. § fin.* nec uxorem Vasalli excipimus, præsuppositis tamen terminis æquè habilibus, si injusta prorsus machinetur contra Dominum, nec posteriorem Dominum, contra quem [illegible] Dominus regulariter juvandus est *Assert. praced.* nec Dominum [illegible]diatum vel majorem à quo Vasallus sub investiens causam habet. Si is Dominum immediatum sub Vasalli iniquè offenderit, cum hujus principaliter Vasallus sit non illius *Rosenthal. c. 5. concl. 4. 17. Andr. Kobl. d. tr. p. 3. n. 21.* Necessariò tamen pietatis ratione præter Imperatorem (cui & Principem Imperii in territorio suo comparamus) & antiquiorem Dominum, excipimus quoq; parentes, liberos, uxorem. Si pietas naturalis ultra casus nimirum superius definitos, illa Servitiorum præstatione non possit non lædi; patriam item quam charitate parentum anteferendam esse Sapientissimi

gent-

gentilium censuerunt: Deniq; Vasallum ipsum, qui adversus se Dominum non juvabit; nec ad tale quid, accipiendo feudum, obligare se voluisse censetur, unde nec defensionem sui ipsius & suorũ Vasallo denegabimus adversus Dominum, qui injustè illum offendere præsumpserit. Quam justam defensionem, tum ratio naturalis, tum mutua Domini & Vasalli obligatio *c. un. 2. F. 6.* suadet. videantur de exceptionibus his *Vult. 1. de feud. c. 10. n. 27. & seqq.* & Feudorum interpretes passim.

VII. Ad locum & tempus servitiorum præstandorum, quædam deinceps exponenda sunt. Comparebit Vasallus in loco, quẽ Dominus indixerit. Si de loco nihil expresserit, domicilij locum adibit, aut ubi Dominum commorari cognoverit. Imo & extra territorium Domini sequetur Vasallus. Id enim generaliter & juratò promisit in *c. un. 2. F. 7. adde c. un. 2. F. 107.* & profectò, si extra ditionem sequi non cogeretur Vasallus; Dominus prævenire non poterit hostem, destitutus Vasallorum auxilio; sed eundem in ipsis ditionis suæ visceribus expectare compelletur, quod naturalis & status sui ratio fermè dissuadet. Tempus tùm in causa notamus, tum in requisitione, quorum utrumq; ut concurrat necesse est: Causa Domini notorie justa sit. Nam *si scivero* (hisce conceptis verbis jurat Vasallo) *te velle justè aliquem offendere &c. meum tibi, sicut potero, præstabo auxilium: c. un. 2. F. 7.* & Domino guerram alicui faciente, si sciatur, quòd justè, Vasallus eum adjuvare tenetur ait Feudista *in c. un. 2. F. 28. pr.* Quid si de justitia vel injustitia causæ nondum constet? cum præsumptio pro Domino militet, regulariter eum justam causam fovere, neq; Vasallo inquirere, an rationes Domini integrum sit: nihilominus præstare Servitia tenetur. At in causa notorie injusta, sive ut Feudista loquitur: si palam sit, Quod irrationabiliter guerram fecerit Dominus, adjuvabit eum, non ad offendendum alterum; sed ad defendendum Dominum. *d. c. un. 2. F. 28. pr.* si scilicet contingat hunc, ab eo quem injustè lacessiverat, post modum invadi & in summam necessitatem cogi: Cur enim exui bonis, aut vi-

Ubi; Quãdo. & in quâ causa.

Schenck, qui verbum, *si vult*, *in d. c. 28. pr.* ad defensionem refert, non ad offensionem, rectè & ex natura, contextu & fide librorum disputat. Requisitionem præterea præsupponimus, ut tunc demùm servitia Vasallus exhibeat, si vel generaliter vel specialiter fuerit requisitus. *d. c. un. 2. F. 7.* non enim cogitur Vasallus Dominum adire & servitiũ ei offerre. *c. un. 2. F. 7. in fin. c. un. 2. F. 24. § adhuc c. un. 2. F. 55. § firmiter:* ibi, *indicta publica expeditione* vocatus, idque adeo, quia quid Domino immineat, non semper nosse potest Vasallus, aut si noverit, Dominum indigere auxilio, qui scire poterit, an ipsius opera uti velit, & non potius alijs adminiculis expedire se & liberare? Si tamen magnum periculum, Domino imminere sciat, ultro adjutorium suum ei præbere debet: Verba sunt Feudistæ *in c. un. 2. F. 26. §. licet*, cum præsentissimi periculi magnitudo, pro Domino interpellet; alias feudo privabitur, si Dominum ita periclitantem, non adjuverit *c. un. F. 28. § 1. in fin.* Quomodo autem requisitio hæc fiat, an per mandatum vel literas Evocatorias, Auffgebothsbrieff / an per sonum tympani aut tubæ, mores cujusq; *Regionis inducunt.* Id quoq; non interest, an ipse Dominus an ejus mandato alius, etiam qui unus est ex paribus Curiæ, denunciaverit. Citra Domini a. mandatum, tertius frustra requiret Vasallum.

, VIII. Ita requisitus Vasallus promtissime sua explicabit

& Servitia, in casibus tùm necessitatis tùm honestatis in ehren und

Ser- nothfällen / putà, si splendidiore apparatu in honorem Domini o-

m., pus sit. Nihilq; omittet, quod tùm ad res, tum ad salutem Domi-

do- ni conferre possit, & ad res quidem, Domini officia exequetur Vasallus, non tantùm justè retinendas aut recuperandas, si injustè vel fortuito casu amiserit: Quod utrumq; exprimit: *Feudista in c. un. 2. F. 7.* verum etiam de novo licite acquirendas, quod æque inducit, & generalitas verborum, ibi, *rem, quam habes vel habebis*, & generalis nexus Servilis præstandi suadet. vid. *Andr. Kohl. d. tract. p. 4. n. 68.* Salutem Domini ita concreditam sibi habeat Vasallus, ut & denunciet, si quod periculum imminere sciat: & nè fiat, pro posse suo impedimentum præstet: Et in præsenti periculo juvabit Dominum armis, manu, clamore, objectu corporis, Quod Mauritio Saxonico, Laudatissimo Principi, Nobilem quendam præstitisse;

Schel-

Sleidanus refert lib. 15. in pr. nec deſeret in prælio Dominum, niſi mortuum vel ad mortem vulneratum *c. un. 1. F. 5. pr.* Sciturus, pœnam amiſſionis Feudi imminere, ſi Dominum à morte liberare potuerit nec fecerit. *c. un. 2. F. 39. in f.* Quod tamen ita intelligendum eſt: ſi abſq; præſentiſſimo vitæ ſuæ periculo fieri poſſit. Alias ſi videas: Vaſallus, non ſaltem anceps eſſe periculum, ſed neceſſario vel ſibi pereundum eſſe vel Domino, ordinatæ caritatis regulam ſequetur, & ſalutem ſuam vitæ Domini præferet. Quod communiter reſolvere *Dd. teſte Vaſq. 1. Illuſtr. Controv. c. 11.* Et rectiſſimè, cum nec ea præſumatur intentio fuiſſe Vaſalli, ad hos quoq; terminos extremos obligare ſe volentis, neq; ad ſupremũ iſtud fidelitatis officiũ, Feudi accepti, ſæpè modici, aliqua ſit comparatio, nec deniq; à Servis, qui quidem ſaluti Dominorum ſuam anteponere non debent. *l. 1. §. juxta hor 24. ff. ad SC. Syllan.* Argumentum ad Vaſallũ, ob diverſiſſimam utriusq; rationem duci debeat. *Vid. Andr. Kobl. d. tract. p. 4. n. 21. & ſeqq.* Quod ſi uno eodemq; tempore contingat & patrem aut filium, Et Dominum, modo non inter ſe ipſos rem habeant, in vitæ periculo conſtitutos eſſe; Fortius illud inſitæ affectionis vinculum compellet Vaſallum, ut patri aut filio potius ſuccurrat, quam Domino, Neq; enim acceptione feudi naturali affectu exuere ſe in tali caſu voluiſſe cenſetur.

Cujꝰ ſumptibus Servitia præſtanda?

LX. Cujus tandem ſumptibus, præſtare ſervitia debeat Vaſallus impeditum maximè eſt: Alij regulariter ſumptibus Domini illud, fieri debere contendunt, tam in territorio Domini, quàm extra illud, quos ſequitur *[illegible] Diſſ. Feud. 9. θ. 9.* Alij ſumptus Vaſallo injungunt. Nos, mediis extremis his, ſi nec pacto inveſtituræ Quod legem dat negotio *l. 23. ff. d. Reg. Jur.* nec more Regionis aliud ſpecialiter inductum, ipſum tamen Feudum ita comparatum ſit, ut ferendis ſumptibus ſufficiat, mediâ viâ incedemus, nec uni ſemper, ſed utriq; nunc Domino, nunc Vaſallo, hoc onus incumbere, cum communi & receptiſſima Dd. ſententiâ ſtatuimus, *Vaſallo quidem* ſi intra ditionem Domini ſerviendum ſit, æquum enim eſt, ut

cedendo Feudum, ut habeat personam certam, quæ Servitia præstet, Sed ut noverit etiam, unde sumptus accipiendi sint, [illegible] persona & Feudum ipsum necessitatibus Domini subvenire possit. *Domino autem*, si ipsi negotium sit extra territorium, Quanquam enim rationes modo dictæ, in hoc quoque casu Vasallum, ad sumptus suos adstringere videantur, attamen cum duplici onere gravetur Vasallus, dum & abesse à domo sua cogitur, & sumptu suo extra territorium degere, ad quod obligare se voluisse non intelligitur, non iniquum certe erit, Dominum subministrare sumptus. *Kobl. d. p. 6. n. 7. & seqq.* ubi. n. 20. casus excipit: Quo Imperator vel Romam, Coronæ accipiendæ Causâ, vel adversus hostem Imperij, expeditionem suscipit. Tunc enim comitatur Vasallus, etiam extra Imperium sumpto suo, quod probat ratio prohibitæ alienationis, addita in *c. un. F. 55. pr.* ne scil. exutis beneficio militibus & honor Imperij & felicis illius expeditionis complementum [illegible] Textum illum in hac quæstione satis famosum, in *c. un. F.* [illegible] in quo fundamentum potissimum ponunt qui Domino sumptuum onus indistinctè, in territorio suo & extra illud incumbere statuunt, vel ut extraordinarium non adeo attendimus, vel vocula[illegible] *me*, ibi non pro implicativa casus magis dubitabilis, qui quidem alias ferè genius hujus vocis est, habemus, cùm jus commune & supra adductæ rationes, diversum suadeant, vid. *Kobl. d. l.* [illegible] vel denique de casu accipimus, quo feudum non fuit sufficiens, [illegible] eorum fermè opinio obtinet qui sumptus ex bonis Domini requirunt *vid. text.* [illegible] *c. 4. Schneidew. de Feud. p. 5. n.* [illegible] *decis. 82. n. 4. & seqq.* sicut eodem Iure: majore æquitatis ratione inductum est, ut Dominus Vasallo damnum, quod occasione Serviciorum exhibitorum passus est, resarciat. Et antequam id fiat, eum ad servitia adigere non possit. [illegible] *d.* [illegible] *& 67.* Imò & captum ab hostibus liberare debet, pretio redemptionis, non ad dignitatem aut qualitatem Domini, sed ad statum Vasalli æstimando *Schneidew. d. p. 5. n. 99.* adde. *Gothofr.* [illegible] *D. F. 7. 8. 6.* De jure communi verò ad refusionem damnorum non tenetur Dominus, ex stricta illa ratione, quod & Vasallus obligatus sit ad Servitia, & Domino nihil imputari queat, qui nihil hic vel dolo vel culpâ admisit. Adde *Kobl. p. 6. n. 47.*

n. 27. ubi rectè aliud decidendum esse ait. Si Vasallus aliàs Francus, Domino sponte servitia præstiterit.

5. De Jure agnatorum quod in feudo habent, exponendum postremo aliquid est, quod potissimum in feudi alienati revocatione consistit. Hæc materia adeo intricata est, ut confessus olim Carol. Molin. præclariss. JCtus fuerit, se in isto puncto, quanto plura legat, tanto minus discernere posse, quæ sit crebrior opinio, adeo Doctores Doctoribus, imò eosdem sibi ipsis contradicere Teste *Dan. Mollero ad Const. Elect. Aug. 46 p. 2 n. 12.* Nos ita rem totam tractabimus, ut quando & in quibus alienationibus locum habeat revocatio, quibus modis, & requisitis procedat, quibus competat, quibus in feudis & quo effectu, dispiciamus. *De Revocatione feudi.*

§. 1. In alienatione feudi locum habet revocatio, non quavis, sed in ea tantum, quæ licitè facta, id est adhibito Consensu Domini, illicite enim alienatum feudum ad Dominum revertitur de Jure communi *c. un. 1. F. 5. c. un. 2. F. 24. §. ult. & un. 2. F. 55.* Quod ita accipiendum est, ut penes Dominum tamdiù permaneat utile Dominium feudi directo consolidatum, quamdiu Vasallus alienator in vivis est. Eo a. extincto ad agnatos revertatur, quibus facto suo præjudicium inferre non potuit Vasallus, quam sententiam ut æquiorem defendit *H. Pistor. l. 2. q. 17. contra Sonsbec. & alios* quos sequitur *Berlich. p. 2. Conclus. 59. n. 15. & seqq.* Cujus rationibus pro firmanda illa assertione de perpetua agnatorum exclusione adductis, quod textus juris feudalis de feudo ad Dominum devoluto indistinctè loquantur, quod liberè ad Dominum reverti dicatur feudum. *in c. un. 2. F. 55. pr. vers. similiter* & quod agnatis aliquid imputandum sit, qui alienationem impedire potuerint, satisfieri posse, ut discursu forte videbimus; utique & cum liberè reverti dicitur feudum ad Dominum, etiamsi non perpetuo penes eum remaneat exclusis agnatis, quibus ut aliquid imputetur, tanta privationis pœna dignum, nulla ratio satis justa suadet. De Jure Senonino quid olim obti-

§. 2. Porro nec in quavis alienatione licita, locum habet revocatio feudi, sed in illa tantum, quæ facta fuit ex causa onerosa & quidem emptionis venditionis; Nam nec permutationis causa locum revocationi facit *vid. Dan. Moll. ad Constit. El. 32 p. 2 n. 12.* Vogel. Pingit. Q. §27. 36. Multò minus in causa lucrativa, si feudum alteri donatum aut in feudum datum fuerit, revocatio obtinebit *vid. c. un. 2. F. 3. §. 1. H. Pistor. d. lib. 2. q. 12.*

§. 3. Duobus a. modis revocatio feudi procedit, vel ex *jure protimiseos*, sive retractus & congrui, quod exercetur, tum prohibendo, ne feudū vendatur, tum repetendo si feudum jam venditum sit *c. un. 2. F. 3.* vel ex jure successionis *H. Pistor. d. lib. 2. q. 5. n. 16. Vult. de feud. c. 11. n. 50. Gothofr. Anton. de f. [illegible] § 1.* Differentias utriusq; ex sequentibus, quibus & requisita Revocationis involuta sunt, notare licebit; Jure protimiseos revocatio fit vivo adhuc alienatore, quanquam nec post mortem ejus, ex hoc capite revocare prohibeatur agnatus *Gothofr. Ant. d. f. 10 § 1, in fin.* Confer Constit. El. Aug. 48. p. 2. Jure Successionis demum post mortem ejus. Illo jure intra annum revocatio feudi instituenda, sive remotiori agnato venditum fuerit feudum, sive prorsus extraneo ob generalitatem *c. un. 2. F. 26. § Titius H. Pistor. d. q. 12. n. 22.* contra glosā & DD. qui priori quidem casu annum requirunt posteriori vero ad 30. annos actionem revocatoriam extendunt, eaq; sententia & olim recepta fuit in Constit. El. Aug. 50. p. 2. à qua tamen recessum in ordinat. Torg. Tit. Agnaten und mitbelehnten §. So viel erstlich. Hoc jure, successionis nimirum, intra 30. annos, Similiter indistincte, sive remotior agnatus ex venditione teneat feudum; sive Extraneus, contra glossam & veteres qui illo casu revocatoriam ex capite successionis anno incluserunt, hoc, annis 30. terminarunt; *vid. H. Pist. d. q. 12. n. 22. & Vult. d. c. 11. n. 105.* Ordin. Torg. d. loc.

§. 4. Currit annale illud spacium ex quo scivit contractum illum venditionis esse celebratum *d. §. Titius in fin.* mox enim ab eo tempore facultatem agendi habuit revocaturus. Ideo ab eo, nec demum à die factæ traditionis præscriptionem currere equum est, non interrumpendam extrajudiciali interpellatione, nec citatione sed Contestatione litis, *H. Pistor d. q. 12. n. 44 & seq.* tricennalis

tem-

num spatiū à morte alienatoris numeret, nulla dubitatio est, confer Ordin. d. l. ibi nach absterben des alienantis innerhalb dreissig Jahren adeo ut per inadvertentiam scripserit *Vult. d. c. 11. n. 44.* quod computari incipiat id tempus à morte ejus, *in quem feudum alienatum est*, cum los eum scribere voluisse. *à quo alienatum est*, probet allegatus ab ipso *H. Pist. lib. 2. quæst. 5. n. 40.*

§. 5. Deniq; & illa juris prædicti utriusq; notabilis est differentia. Jure *protimiseos* si revocetur feudum, precium restituendū est *d. § Titius* quantumcunq; dederit emtor, etiamsi quantitatem justi pretij excedat, *arg. c. un. 2. F. 9. ibi pro æquali pretio item pretio si quod dedit & c. un. 2 F. 9.* add. Constit. elect. Aug. 51. p. 2. Precium autem illud non sufficit promitti tantum, etiam sub conditione pignoratitiâ vel fidejussoriâ, sed realiter offerri & exsolvi necesse est, *c. un. 2 F. 9. ibi reddito accepto c. un. 2. F. 26. § Titius ibi pretio reddito* & quidem unâ cum sumtibus meliorationum Constit. Elect. Aug. 51. *pr. in fin.* absq; usuris tamen *Dn. Carpzov part. 2. Const. Elect. 49. def. 2. in fin.* Jure successionis cum revocatur feudum, pretij refusione opus non est *d. c. un 2 F. 26. § Titius* adde *Const. Elect 49 p. 2. d. Ordin. Torg.* §. So viel c. [illegible].

§. 6. Datur hæc actio revocatoria feudi (quam vel utilem rei vindicationem vel condictionem ex LL. sive moribus feudorum dicimus, *Gothofr. Ant. disp. F. 10 th. 2. lit. C. & d. 13. th. 8.*) agnatis, non omnibus, sed ei qui proximior est, non alienationis, sed revocationis tempore, post eum, cæteris deinceps ordine successivo, sive feudum ex jure successionis revocetur, sive ex jure protimiseos; Nam hoc quoq; casu, post proximiorem, si is consenserit alienationi, sequens revocabit; quippe cui Jus illud nullibi ademptum est, adde Constitut. Friderici Imp. de Jure protimiseos, Eaq; Sententia communis est *Schrad. de feud. p. 8. c. 7. n. 58.* à quâ recessit *H. Pist. d. q. 18. n. 65. & seq.* cujus rationibus satisfieri posse existimamus vid. *Dn. Carpz. ad d. const. 49. def. 7.* Revocabunt e. agnati, nisi consenserint & qui-

[illegible] fuerit; sive cum quadam hæreditaria qualitate, pro se & filiis & hæredibus datū, quod vulgo hæreditarium merū appellant, hoc n. [illegible] naturæ prioris retinet, latissimè *H. Pist. d. l. 2. q. 14.* Mere hæreditarium non revocari *d. q. 14. n. 1.* neq; novum feudum, nisi vel jure feudi antiqui concessum, vel ipsi de eodem investiti fuerint. Jure Saxonico quomodo simultanei investiti feudum tam novum quam antiquum revocare possint, sive hæredes fuerint sive non: sive inventarium confecerint, sive minus videas, in *d. Ordin. Torg.* [illegible] gnaten vnd Mitbelehnten. De filio, an feudum, quod pater consensu Domini impetrato alienavit, revocare possit: acerrima disceptatio est. Affirmativa communiter placuit, quod & filius sit agnatus, cui pater præjudicare non possit. nulla ejus ordinatione in feudo valente *c. un. 1. F. 8 pr. vid.* [illegible] *feud. c. 8. conclus. 88 Berlich p. 2. concl. 51 n. 81 & seqq. F*[illegible] *d. § 10 q. 1.* Negativam tuetur. *H. Pist. d. lib. 2. q. 4. n. 44. & seqq. & q. 13 n. 31 & seqq.* cui accedimus, tum quia nec textibus destituitur hæc assertio: *vid. tex. in c. un. 2. F. 26. §. Titius. & §. si Vasallus seq.* nec ratione: Nam ex persona patris, feudum quodammodo capiunt filij. Unde & patruum, qui avo proximior est, excludunt: æquum igitur, ut factum patris præstent, nec ullo modo impugnent. Tum quia comprobata & confirmata est eadem assertio in Ordinatione Torgav. d. loc. §. Setzen ordnen vnd wollen demnach quanquam aliud obtineat, extra Electoratum & Jure communi, *vid. Berlich. p. 2. conclus. 58. n. 28. & seqq.* Quod si Feudum æque principaliter filiis concessum fuerit, ita ut nomina filiorum propria expresserit investiens vel contemplatione filiorū patri concesserit feudū; Eo casu filijs feudum ex [illegible] concedentis habentibus revocatio denegenda non erit. Confer Constit. Elect. publicè non promulgatam. *ap. Dn. Carpz. ad d. constit. 43 def. 10.*

§ 7. Denique feudo revocato, utile quidem dominium & possessionem acquirunt Agnati aut simultanee investiti. Emptori autem si bona fide ignoranti feudum esse, licitè emerit, regressus datur adversus venditorem ejusque heredes, de Evictione, licet de ea [illegible] sibi non caverit: non item, si sciens feudum esse emerit, nisi vel [illegible], in casum revocationis, vel universaliter eam promiserit Venditor; pretium tamen ab eo recuperabit. *arg. l.* [illegible] *C. communia de legat.* adde [illegible] si scilicet licitè emerit, cū consensu Domini. Nam, [illegible] de Evictione agit. quamvis promissa, ideò quia [illegible] adversus Legem commissum [illegible] *C. de feud.* neque pretium recipit. quod tamen bonæ fidei Emptor hoc quoque casu consequitur, *c. un.* [illegible] *un. 2. F.* [illegible]

Ordin. Torg. d. loc. §. Wenn aber nun *Berlich. d. p. 2 concl.* [illegible]